

Asalt asupra Ambasadei României din Budapesta

Diplomatul de carieră George Albuț a urmărit, de la Budapesta, dinamica relațiilor româno-ungare în ultimul deceniu al regimului dictatorial al lui Nicolae Ceaușescu. A simțit cum de la o zi la alta aceste relații bilaterale s-au deteriorat pentru ca în decembrie 1989 situația dintre România și Ungaria să ajungă într-un punct de fierbere extremă. Amintirile diplomatului, pe care le redăm începând cu acest număr, prezintă într-o manieră tipică unui jurnal tocmai aceste trăiri de maximă intensitate ale unui trimis al României socialiste în capitala țării vecine atât de interesate de ce întâmpla la noi. Punctul culminant al rememorării lui George Albuț este reprezentat de descrierea ultimei nopți a regimului comunist, văzută de la Budapesta. George Albuț a devenit angajat al Ministerului Afacerilor Externe în 1965, fiind licențiat în drept la Cluj și absolvent al cursurilor post-universitare de relații internaționale din București. În perioada 1968-1971 a fost asistent al ambasadorului României la Washington. Începând cu anul 1981 și până în 1990 a fost atașat de presă, consilier și consilier la Ambasada României din Budapesta. George Albuț s-a întors în capitala Ungariei și după revoluția din decembrie '89, ca director al Institutului Cultural Român (ICR), între 1993-1995. A mai îndeplinit funcția de director al ICR New York între 1995-1997. (Răzvan BELCIUGANU)

La sfârșitul anilor '80, relațiile dintre „țările frățești” România și Ungaria erau la limită. Karoly Grosz (foto centru) și-a pierdut chiar fotoliul de prim-ministru după eșuarea tentativei de „reconciliere” cu Nicolae Ceaușescu FOTO: AFP/MEDIAFAX

Budapesta devenise, în a doua parte a anilor '80, un loc fierbinte pentru exercițiul diplomației românești. Ultima întâlnire bilaterală la vârf avusese loc în 1977, dar nu într-una din cele două capitale, ci la frontiera (Oradea-Debrecen), iar speranțele ulterioare ale lui Ceaușescu de a se vedea invitat de liderul ungar

Janos Kadar într-o vizită oficială la Budapesta nu aveau să se împlinească vreodată. La tradiționala relație româno-ungară se adăugau, de acum, cu fiecare zi ce trecea, noi motive de tensiune, unele reale, altele inventate, atât de Budapesta, cât și de București. „Mandatul național”, peste care nici un regim nu are cum să

treacă, revenise în prim-planul vieții publice din Ungaria, întreaga suflare a țării fiind mobilizată în apărarea maghiarimii din Transilvania. În luna octombrie-noiembrie 1985, se desfășoară la Budapesta Forumul Cultural European.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL ZILEI

În ședința CPEx, Nicolae Ceaușescu a decis trecerea unităților de grăniceri de la Ministerul Apărării Naționale la Ministerul de Interne. Liderul de la București se teme din ce în ce mai mult de acțiunea „agenturilor străine”. Securitatea l-a informat pe Ceaușescu că la reuniunea CEE de la Stasbourg s-a discutat problema Transilvaniei.

Securitatea a preluat frontierele

Nicolae Ceaușescu a avut o zi plină. Sub „atenta sa supraveghere” s-a desfășurat ședința Comitetului

Politice Executiv al CC al PCR, în care s-au luat decizii importante pentru viitorul regimului. Izolat tot mai mult pe plan internațional, președintele RSR încetase să se teamă serios de acțiunea „agenturilor străine” pe teritoriul României. Astfel că s-a trecut la măsurile radicale, ședința CPEx decizând „trecerea unităților de grăniceri din subordinea Ministerului Apărării Naționale în subordinea Ministerului de Interne”.

(Continuare în pag. a II-a)
SALA DE LECTURĂ

ROMÂNII DE PESTE PRUT

Cu Glasnost și Perestroika, „Gorbaciov a deschis cutia Pandorei”

De la etajul 11 al Ministerului Agriculturii din Chișinău poți vedea multe dintre clădirile și piețele în care s-a „scris” istoria anului 1989 la dreapta Prutului. Evenimentele istorice se percep însă altfel de aici, de sus, mai ales din biroul actualului deputat și membru în Biroul Permanent al Partidului Comunist din Republica Moldova, Vladimir Turcan. În urmă cu 20 de ani, era șef al Comisiei Juridice a Prezidiului Sovietului Suprem al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești (RSSM). Crede și acum că cererile basarabenilor de oficializare a limbii române au declanșat conflictul cu transnistrenii. Mai crede că în anii '80, Gorbaciov, prin glasnost și perestroika, a „deschis cutia Pandorei”. Apreciază modelul politic-economic chinez ca un succes. Vorbește patru limbi străine: rusa, franceza,

germana și... româna. Căci limba maternă este pentru el, după cum spune, moldovenească.

Interesantul an 1989

Despre cariera lui Vladimir Turcan am aflat mai multe de pe Wikipedia, decât din spusele sale. S-a născut la 14 octombrie 1954, în orașul Slobozia, aproape de Tiraspol. A absolvit Facultatea de Drept din cadrul Universității de Stat „Mihail V. Lomonosov” din Moscova (1976). A fost angajat apoi ca inspector în cadrul Procuraturii RSS Moldovenești (1976-1982). A obținut apoi demnitatea de procuror în orașul Râbnita. În structura Partidului Comunist din RSSM a fost cooptat pentru formația sa de jurist.

(Continuare în pag. a II-a)

Privitor ca la teatru în istoria teatrului arădean

Instituția teatrală arădeană este unică între celelalte instituții de profil ale României prin efortul și talentul Lizicăi Mihuț de a consemna istoria sa din varii perspective. Recent, Editura Academiei Române a editat „Mișcarea teatrală arădeană” — o monografie într-o mie de pagini! — care cuprinde și valoroase amintiri ale regizorilor, actorilor și directorilor care au lucrat în acest teatru.

Reproducem în cele ce urmează două fragmente din relatările lui Ovidiu Cornea, fost director al Teatrului din Arad între anii 1980 și 1999 (pp. 681-683) cu mențiunea că subtitlurile ne aparțin.

„Gluma” autofinanțării

La mijlocul lui ianuarie 1984, realizasem premiera „Cursa de Viena” de Rodica Ojog Brașoveanu, cu autoarea prezentă, în care subiectul piesei era deturarea spre Occident a unui avion. În același timp, spre deliciul arădenilor și disperarea autorităților de la Horia de pe aeroportul utilitar, este deturnat un avion în care se îngrămădesc vreo 14 persoane, piloți și familiile lor, și zburând la o casă altitudine, aterizează cu bine, pe imașul unui fermier lângă Viena.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

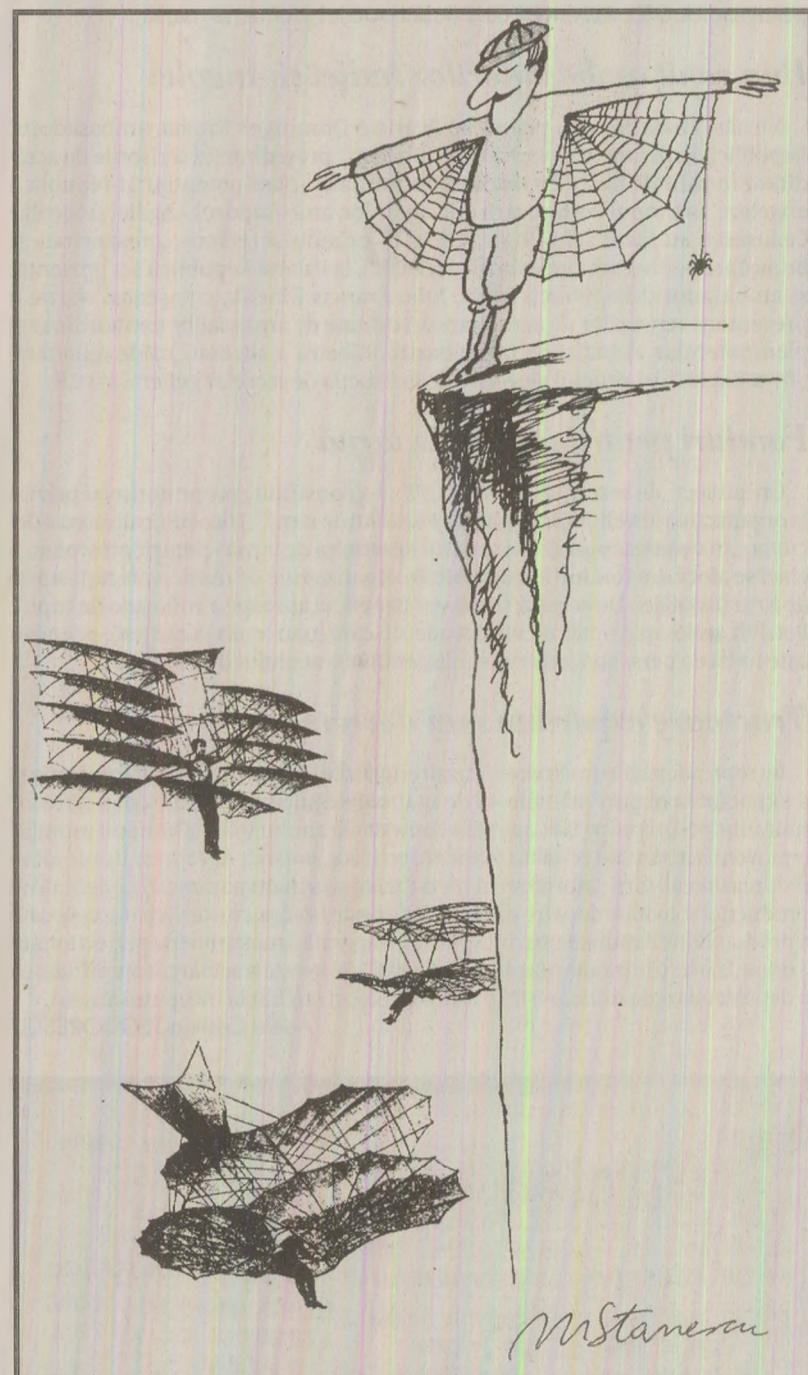
În așteptarea bananelor verzi

Mă numesc Paulina Chirea, iar în 1989 lucram la Filatura Românească de Bumbac în trei schimburi. Era o zi de marți când am ieșit din tura de noapte, pe la ora șapte dimineața, și trebuia să caut, să văd pe unde putem găsi banane.

Aveam un băiat în vârstă de 4 ani și ca orice copil vroia să mănânce banane, care pe vremea aceea nu se găseau. Unde găseam aceste produse era foarte aglomerat și trebuia să aștept la coadă trei-patru ore. Fiind gravidă în șapte luni cu fiica mea imi era foarte greu să stau la coadă, dar tot trebuia să o fac.

Efortul pe care îl depuneam nu se vedea deloc, deoarece produsele se dădeau cu rație și nu puteam lua câte doream. Alt impediment era că bananele nu erau coapte și necesitau încă două-trei zile până puteau fi mâncate. Deși nu erau coapte, băiatul meu era cel mai fericit când mă vedea cu plasele pline. Începea să caute în ele și era în al nouălea cer când vedea ce i-am luat, dar nu știam cum să îi explic că nu pot fi mâncate momentan. Începea să plângă și îi dădeam altceva în locul bananelor pentru a-l liniști.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALE PERSONALE

12 DECEMBRIE

Contagiunea continuă: Anghela Marinescu vine cu un alt protest, adresat tot lui D.R. Popescu și semnat de Anca Vasiliu, Anca Oroveanu, Andrei Cornea, Radu Bercea, Magdalena Ghica, Stelian Tănase, Ioan Buduca, Carmen Francesca Banciu, Gheorghe Iova, Dan Ciachir, Doru Mares, Bogdan Ghiu, Alin Teodorescu, Dan Opreșcu, Liviu Ioan Stoiciu, Mariana Marin, Dan Arsene și ea însăși.

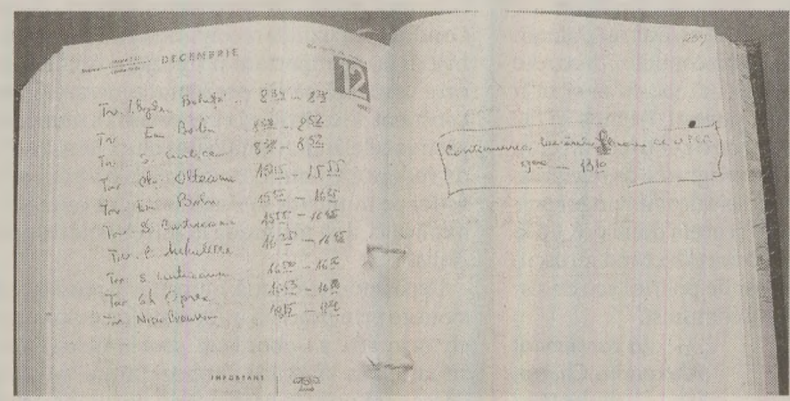
Telefoane o bună bucată din după-amiază: la München (cu Stroescu și Hurezeanu), la Liberation (lui Jean Stern), Ariadnei (pentru conferința lor de presă), lui Andrei Brezianu la „Vocea Americii” și lui Papilian pentru France-Internationale. Totul ține mult, deoarece la Europa Liberă Hurezeanu înregistrează scrisoarea lui Șora (pe care n-o avea, și le-o citește prin telefon), pentru a alcătui mâine un program de 45 de minute la „Actualitatea românească”, grupând articolul lui Dinescu, scrisorile lui Paleologu, Șora, Radu Enescu și protestul celor 18. În tot, dacă includem și câteva nume de scriitori mai obscuri, ajungem la vreo 34-35 de scriitori care au ridicat glasul. Pentru atmosfera din România, e mult. Dacă n-au coborât încă în stradă, scriitorii români au ieșit, cel puțin, din rezervă. Spre seară, după plecarea Angelei Marinescu, sună Anette Laborey, a vorbit cu Catrinel (Pleșu): Andrei P. se va întoarce la București. Îi spune, straniu (sau e un cod pe care Anette l-a uitat?): „C'est fou ce qu'il y a de grenouilles autour de nous”.

(Continuare în pag. a II-a)

Agenda Elenei Ceaușescu

Primiri la Cabinetul 2 au început devreme cu un anume Ion Bogdan Băluță (ora 8:34-8:38). După plecarea lui, i-a primit împreună pe Emil Bobu și Silviu Curticeanu (ora 8:38-8:52).

Marti, 12 decembrie 1989, au continuat lucrările Plenarei comune a CC al PCR, Biroului Permanent și birourilor secțiilor Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale CC al PCR (ora 9:00-13:10). Formal, țara trăia culmea democrației: CPEx-ul se intrunise (conform atribuțiilor prevăzute în statutul PCR) și decisea ce în cursul lunii decembrie să se acorde oamenilor muncii din unitățile economice un avans de 1,7 miliarde de lei din Fondul anual de participare la realizarea producției, a beneficiilor și la împărțirea beneficiilor. Fără greve, proteste și cereri se măreau veniturile românilor! Așa, ca un dar de An Nou! Dintre oamenii muncii, nu era sigur nici unul că va primi ceva. „Indicativul de plan” erau mulți și imposibili, iar măsurile de „creștere a bunăstării” erau condiționate de „realizarea sarcinilor producției”. Lesne de înțe-

les câtă furie stârneau asemenea „dovezi” de bunăstare a poporului datorită grijii partidului („personal a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general...”). Orbi și surzi la mulțime, Ceaușeștii se inchipuiau a-i da lecții lui Gorbaciov, iar vecinilor strălucit exemplu de guvernare.

Elena Ceaușescu a fost prezentă în sala de ședințe și când s-au aprobat propunerile organizării Revelionului, pomului de iarnă și organizării viitoarelor alegeri de deputați în Marea Adunare Națională.

După-amiază l-a primit pe Con-

stantin Olteanu, secretarul CC cu relații internaționale (ora 15:45-15:55). Emil Bobu și Silviu Curticeanu au intrat împreună în biroul ei la ora 15:55. După ieșirea lui Bobu, a fost chemat Cornel Mihulecea, președintele Comitetului de Stat pentru Energie Nucleară. Câteva minute după ieșirea acestora, în biroul Elenei Ceaușescu au revenit Silviu Curticeanu împreună cu Gheorghe Oprea (ora 16:50-16:56).

Nicu Ceaușescu și-a vizitat iarăși mama (ora 18:15-18:26).

Lavinia BETA

CALENDAR

12 decembrie (marți)

Soarele a răsărit la 7:42, a apus la 16:36

Luna a răsărit la 16:01, a apus la 7:39

Sărbătoare creștină: Sf. Ier. Spiridon, Ep. Trimitouei; Sf. Mc. Sinet; Sf. Sfinții Mc. Alexandru

S-a întâmplat la

12 decembrie 1989

- Conferința la nivel înalt a celor opt state din Africa Centrală și Australă consacrată reglementării situației din Angola urma să aibă loc în Luanda, la 27 decembrie, a anunțat agenția ANGOP, citată de TASS. Pe agenda conferinței figurau propunerile Guvernului angolez privind instaurarea păcii în țară
- Guvernul thailandez lua măsuri pentru a pune capăt racolării de alte țări a cadrelor tehnice naționale, a arătat primul-ministru al Thailande, Chatichai Choonhavan, la o întâlnire cu cadre didactice din învățământul superior. Pentru realizarea programelor sale de dezvoltare — a spus el — Thailanda avea nevoie de tot mai multe cadre cu pregătire superioară

Ramona VINTILĂ

RELAȚIILE MILITARE ROMÂNNO-CHINEZE

La 16 februarie 1989, Eugen Rădulescu și generalul-colonel Vasile Milea i-au trimis lui Nicolae Ceaușescu un raport comun, prin care au solicitat aprobarea primirii în România a două delegații de specialiști militari chinezi. Aceștia urma să sosească în luna februarie 1989 pentru a li se acorde „consultanță tehnică privind «Reparația motorului de pe avionul MIG-21 MF» și, respectiv, «Fabricația motorului de 800 CP de pe tancul românesc»”. Ambele vizite erau coordonate de Direcția de Comerț Exterior a Ministerului Apărării Naționale.

Nicolae Ceaușescu a fost de acord cu desfășurarea celor două vizite, deoarece erau prevăzute „în protocoalele privind schimburile reciproce de delegații de documentare în domeniul special, încheiate în cadrul Comisiei guvernamentale româno-chineze de colaborare economică și tehnică, aprobate prin Hotărârile Consiliului de Miniștri nr. 17/1987 și nr. 179/1987”. Astfel, oaspeții chinezi au putut vizita în luna februarie 1989 secția de reparații motoare R-13-300

de la Întreprinderea de Avioane Bacău, precum și secțiile de fabricație și montaj motoare de tanc MTU din cadrul Întreprinderii „23 August” — București.

Credite chineze pentru industria românească de apărare

Documentele existente în fosta arhivă a Comitetului Central al PCR dezvăluie faptul că relațiile româno-chineze nu s-au rezumat niciodată la o simplă colaborare politică între conducătorii celor două state. De exemplu, membrii Prezidiului Permanent al CC al PCR au aprobat la 17 august 1970 un acord bilateral prin care autoritățile de la Beijing acordau celor de la București un ajutor tehnic-militar. Din partea României, documentul respectiv a fost semnat de generalul-colonel Ion Ioniță, ministrul Forțelor Armate.

(Continuare în pag. a II-a)

Hollywood dâmbovițean

Mare dezamăgire după Congresul al XIV-lea, unde Ceaușescu spuse tuturor că are planuri pentru încă cinci ani de-atunci înainte. La Moscova, în întâlnirea din 4 decembrie, antamase pentru ianuarie 1990 o „bilaterală” româno-sovietică la nivel de prim-miniștri. Chestiunile economice ar fi trebuit să fie pe agenda întâlnirii care n-a mai avut loc. Până în ianuarie, ministerele, secțiile Comitetului Central și toți „factorii de resort” prezentau spre aprobare „planul” pentru 1990.

Dacă ar mai fi trăit, Ceaușescu ar fi trebuit să aleagă și ce filme să se facă și care puteau să mai aștepte. Consiliul Cultural și Educației Socialiste trimisese Secției de Propagandă și Presă a Comitetului Central „planul tematic al cinematografiei pe 1990”. Conținea 30 de titluri și zece rezerve. Dintre acestea, 22 tratate „teme de actualitate”, iar restul — subiecte istorice și ecranizări după literatura română clasică. În anul ce stătea să se încheie Centrala „Româniafilm” lucrase 22 de filme din cele 28 câte fuseseră planificate, iar în 1988 dăduse gata 26. Ca și în celelalte cazuri, voluminos era dosarul prezentat spre discuții și aprobare. Conținea un material-sinteză, cu obligatoriile trimiteri la „aprecierile și orientările”, tabelul centralizator cu titlurile propuse, tema pe scurt, casa producătoare, numele scenariștilor, al regizorului și bugetul estimativ. Urmau fișe pentru fiecare film în parte, apoi CV-urile scenariștilor și regizorilor ce figurau în plan.

Tematic, planul pe 1990 conținea „filme dedicate unor mari evenimente istorice” (două), „filme inspirate din activitatea creatoare a oamenilor muncii, din procesul afirmării pricipiilor de muncă și viață comuniste” (zece), filme pentru copii și tineret (șase), „filme inspirate din istoria patriei, din lupta revoluționară a clasei muncitoare, a comunistilor pentru libertate, independență și progres social” (trei), ecranizări din literatura română (trei), comedii, filme muzicale și de acțiune (șase). Li se aprobaseră scenariul nelipsitului Titus Popovici, lui A.I. Zăinescu și Adrian Vasilescu (co-scenariști), Dinu Sărau și Mihalei Tonța (co-scenariști), Pavel Perș, Alexandru Strușeanu, Platon

(Continuare în pag. a II-a)

HOLLYWOOD DÂMBOVITEAN

5

(Urmare din pag. 1)

În afara filmelor istorice gustate de „Tovarășul”, Popovici mai contribuise la scenariile unor comedii de succes precum Operațiunea monstrul și la seria „ardelenilor” (Profetul, aurul și ardelenii, Artistă, dolarii și ardelenii, Pruncul, petrolul și ardelenii).

De regia celui mai scump film ar fi trebuit să se ocupe Andrei Blaier, regizor cu experiență (debutase în 1956) și care semnase până la acel moment 16 filme artistice și seriale TV (A fost prietenul meu, Casa neterminată, Diminețile unui băiat cuminte, Apoi s-a născut legenda, Cireșarii (serial TV), Pădurea pierdută, Ilustrate cu flori de câmp, Prin cenușa imperiului, Trepte spre cer, Totul pentru fotbal, Lumini și umbre (serial TV), Intunericul alb, Rădeți ca-n viață, Fapt divers, Bătălia din umbră, Vacanța mare). În 1989 lucra la filmul Drumul spre casă.

În România anului 1989, de soarta celei de-a șaptea arte răspundea Mihai Dulea, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste (echivalentul Ministerului Culturii), președinte al Comisiei Cinematografiei. După Revoluție, de capul lui s-au spart toate oalele debordând de veninul frustrărilor acumulate în timp de cineaști.

Prezentăm începând de astăzi sinopsurile filmelor ce-ar fi trebuit să se facă în 1990. (Cristina DIAC)

O zi fericită

Producție: Casa de filme 4
Scenariul: Dinu Săraru, Mihaela Tonița
Regia: Șerban Marinescu
Deviz estimativ: 4,5 ml lei

Acțiunea filmului este plasată într-un județ care a cunoscut, în anii revoluției și construcției socialiste, o puternică și multilaterală dezvoltare.

Dintr-o bogată galerie de personaje, fiecare având trăsătură și psihologia sa, cu aspirațiile, frământările, indoliile, clarificările sale, se desprinde chipul activității autentice, lucid, ferm, responsabil, Dumitru

Filmele anului 1989 trebuiau să laude agricultura socialistă, „complet mecanizată”

FOTO: Arhivele Naționale

Dumitru, prim-secretar al Comitetului județean de partid. Relațiile complexe dintre personajele filmului – muncitori, țărani, intelectuali – se structurează și evoluează sub directa determinare a factorilor socio-politici, a transformărilor din viața societății noastre, a imperativelor dezvoltării pe calea socialismului.

Firile acțiunii aproprie, contrapun, reunește personajele, dezvăluindu-le caracterele, puterea lor de a

lupta, capacitatea de a-și înfrânge slăbiciunile, de a se călăuzi de normele unui riguros cod moral.

Tipologia bogată, diversitatea situațiilor, intensitatea trăirilor compun o frescă vie a luptei și acțiunii revoluționare din deceniile care au premers și urmat celui de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român.

lului de pregătire tehnică, științifică și de cultură al oamenilor muncii din țara noastră în condițiile socialismului, demonstrând că procesul formării unei clase muncitoare intelectuale este în plină desfășurare, face parte din realitatea actuale etape de dezvoltare societății românești.

Semnul de carte

Producție: Casa de filme 1
Scenariu: Comandă CCEs, concurs de scenarii
Regia: Nicolae Cabel
Deviz estimativ: 3,3 mil. lei

Într-o uzină dintr-un important centru urban își desfășoară activitatea, cot la cot cu inginerii și ceilalți specialiști, un muncitor matur, care s-a impus în fața colectivului prin conștiințiozitate, spirit de inițiativă, prin permanentă preocupare pentru îmbogățirea orizontului său profesional și cultural.

În cadrul unei ședințe de producție punctul de vedere al unui tânăr inginer este combătut cu argumente concrete, competente de muncitor. În pofida resentimentelor dintre ei, inginerul aprofundează cu seriozitate soluțiile discutate, considerând că ele pot oferi premisele rezolvării într-un mod original a problemei tehnice. Concluzura dintre cei doi le înlesnește o mai bună cunoaștere reciprocă. Ingerul apreciază inteligența creatoare, reala înzestrare și disponibilitățile surprinzătoare ale colegului său, pe care îl sfătuiește să și le cultive cu asiduitate.

Cei doi elaborează împreună un referat despre cercetarea întreprinsă, pe care inginerul nu se sfiește să-l semneze în calitate de coautor alături de muncitor. Conducerea uzinei recomandă referatul pentru a fi insusit la un important simpozion științific. În ziua în care urmează să fie prezentată lucrarea, inginerul, conștient de contribuția importantă a muncitorului în găsirea celei mai avantajoase soluții tehnice din punct de vedere economic, pretextează o vîroză și îl obligă astfel pe muncitor să susțină singur referatul, să dea explicații și să răspundă la întrebările celorlalți specialiști.

Depășindu-și emoția, muncitorul reușește să impresioneze prin precizia informațiilor, prin competența cu care știe să abordeze problemele, făcând față situației. La sfârșitul simpozionului, muncitorul îl descoperă printre participanți pe inginer, care îl felicită, satisfăcut de succesul colegului său și de rezultatul acestei colaborări. Personajul central al filmului va ilustra în mod convingător procesul de creștere a nive-

JURNALUL OMULUI SIMPLU

În așteptarea bananelor verzi

(Urmare din pag. 1)

Deoarece nu se găseau peste tot și erau foarte scumpe, cumpăram fructe o dată la două săptămâni și încercam să facem economie și îi dădeam băiatului cu rația penle. După acest efort la care eram supusă mă simteam foarte obosită și simteam nevoia de a mă odihni. Dar nu puteam din cauza copilului, deoarece voia să mă joc cu el și să îi citesc povești. Trebuia să fac ce îmi cere pentru că nu erau ca azi programe de televizor. Atunci era doar un singur program și acela două ore, de la 20:00 la 22:00, când se discuta doar de politică sau de sistemul comunist.

(a consemnat
Alexandra Chirea,
studentă la
Universitatea Creștină
„Dimitrie Cantemir”
din București)

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

Anette găsește că avea în voce un fel de speranță. Logic, „les grenouilles” ar fi, mai curând, „bâieții” păzindu-le din nou casa în prezviunea sozorii lui P. Dar ce mai este logic în ceea ce se petrece acum? Ne e foarte greu să ne mai aparăm de ravagiile speranței.

Monica Lovinescu, Pragul, Unde scurte V, București, Humanitas, 1995, p. 238-239

Divertisment? La un miting de protest al românilor din America, adunați în fața ambasadei noastre din New York, cei din ambasada au aruncat în manifestații cu ouă. Culmea ridicolului, aici, în țară, ouăle nu se dau rațional, prin „arondare” la alimentarea din cartier, 10-15 ouă de persoană pe lună, iar „acolo”, românașii noștri aruncă ouăle americane pe fereastră! Rația convenită nouă, aici, e doar pentru București. În restul țării, fundul găinilor a înghetat tot mai tare, că bieții gospodari sunt forțați să bată cocoșii, dar degeaba!

Aud la E.L. primul colind din acest an „O, ce veste minunată!”. Doar în vederea aceste vestii! Dincolo de ele, iarna, frigul, sărăcia, neliniștea, frica, frica, frica....

Sâmbătă seara s-a dat la televizor un film despre Johan Strauss. Dans, iubire, muzică... Numai că, după terminarea transmisiiei, Ceaușeasca, savanta, pură și pudică, a telefonat directorului televiziunii, scandalizată cum e posibil să se dea un astfel de film cu unul care a avut trei neveste și care cântă și dansează și... A doua zi, când același film era programat în reluare, pe alt canal, nu s-a mai dat, fiind înlocuit cu o „capodoperă românească”, oglinzind viața fericită și munca într-un colectiv de...

La Radio, prin studiori se pregătește „revelionul”, adică programul vesel: cântec, dans, umor ce se va transmite în noaptea Anului Nou. Într-una din cabină, am auzit niște actori rîcnind versuri-ode cu țara, Ceaușescu, partidul, fericirea în comunism! Romeo Chelaru, regizorul muzical, mi-a spus că acesta e doar „prologul” serbării, adică tot ce va auzi românul nostru înainte de miezul nopții, când va vorbi El.

Mi-e teamă, ba sunt aproape sigur că nu se va întâmpla nimic. Rămâne totul la vrerea promiei cerești. În fața unui câine turbat n-are nimeni curajul să protesteze. Fuge. Și turbatul, atîta vreme cât i se oferă liberă acțiune pe tavă, își vede mai departe de mistuinea lui: să muște, să sperie, să alege de pe o uliță pe alta, inspectând cu ochi tulburi ravagiile socialismului multilateral dezvoltat.

După garduri, după porți zăvorâte, pîndește satul. Ca la un spectacol de care se teme. Doar atât. Și cum căinele se tot smucește și se-nvrăște pe sub nasul lor, ei rămân mai departe speriați, îngroziți, neputincioși. Cu bolovanul aproape, cu secura aproape, cu seceră aproape. Nimeni însă nu mișcă. E bine și așa. Atîta vreme cât încă mai avem pereți și garduri după care să ne ascundem.

Titel Constantinescu, Frica și... alte spaime, București, Editura Victor Frunză, 1996, p. 344-345

Fără pată

Producție: Casa de filme 5
Scenariul: Ioan Grigorescu
Regia: George Cornea
Deviz estimativ: 2,6 mil. lei

Dumitru Zidar, muncitor de-o viață, și-a crescut numeroșii copii și nepoți în spiritul dragostei și respectului față de muncă, al cinstei și corectitudinii.

Întreaga familie se pregătește să-l sărbătorească pe Zidar în curând va implini 70 de ani.

Chiar în toul pregătirilor le parvine vestea că Viorel, unul dintre nepoții sărbătoritului, este bănuț că și-ar fi însușit în mod abuziv o sumă din fondurile întreprinderii în care lucrează ca economist.

Reuniunea festivă se transformă cu totul neașteptat într-o adunare de judecată a familiei. Viorel recunoaște că el a semnat niște documente, considerate ulterior frauduloase, dar susține că nu și-a însușit nici un ban.

Pentru stabilirea adevărului, Dumitru Zidar merge la miliție să se intereseze cum stau în realitate lucrurile. Câteva amănunte aparent neînsemnate relate de Viorel la judecata familiei și reproșurile de Zidar în discuția avută la miliție sunt însă de natură să deschidă noi piste de investigație.

Cercetările vor duce la descoperirea și condamnarea celor vinovați, stabilindu-se nevinovăția lui Viorel, care se alege cu învinătușă că pe viitor să dea dovadă de mai multă vigilență în activitatea profesională. În final, Dumitru Zidar îi va convoca pe toți ai săi pentru a-și sărbători aniversarea, e drept cu oarecare întârziere, dar cu satisfacția că are în jur numai oameni dintr-o bucată, fără pată.

Ningea în Bărăgan

Producție: Casa de filme 4
Scenariul: Fănuș Neagu
Regia: Ion Cărmăzan
Deviz estimativ: 2,6 mil lei

Ne aflăm în zilele noastre într-un sat din câmpia Bărăganului, purtând atributele marilor prefaceri

PRIVITOR CA LA TEATRU ÎN ISTORIA TEATRULUI ARĂDEAN

(Urmare din pag. 1)

Iată, realitatea bate teatrul, ne bucuram noi. În oraș se spunea: „Vreți la Viena? Incercați pe la Horia sau pe la teatru”. Tot Aradul fierbe, făcând tot felul de asociații, între spectacolul nostru și incidentul de la Horia. Publicul asaltează sala. Bucuros de această șansă de promovare a spectacolului, prim-mesc prin postă, de la I.D. Sârbu, textul „Arca bunei speranțe”, pe care i-l solicitasem cu ceva vreme în urmă. Era o dimineață mohorâtă ce o suportam cu greu, după o seară în care s-a întrerupt curentul de mai multe ori, dar toate acestea le uit și începem distribuția la noul spectacol. Și cum toate bucuriile țin puțin, sună telefonul de la Ministerul Culturii. La început, am crezut că e o glumă. Apoi un ordin interpretat greșit, sau o exagerare a unui activist prezaos. Dar după frisonul primului moment, am urmat disperarea, revolta, neputința. Totul se învârte în jurul unui termen pe care nu îl înțelegem și nu-l cunoaștem: „Autofinanțarea”. Aveam să afl și ce ascunde acest cuvânt; începând cu 15 ianuarie – deci din aceeași zi – statul mai asigură pentru instituțiile de spectacole, doar 30% din necesar, iar restul de 70% trebuie realizat de artiști. Până atunci fusesem subvenționați cu 80%-90%, așa cum se întâmplă peste tot în lume cu teatrele de repertoriu. De unde să facem rost de atîta bani, pentru salarii, cheltuieli de administrare a unei clădiri enorme? De unde

luăm bani pentru montarea spectacolelor, pentru colaboratori, tipărituri, achiziția de texte etc.? În condițiile în care repertoriul este de multe ori dirijat.

Dar nu e totul. Colectivul trebuie redimensionat. Din 141 de salariați, trebuie să realizăm acest mare efort financiar cu doar 89 de salariați. Câteva zile am fost convinsi că e o glumă, că o astfel de aberație născocită de o minte bolnavă, nu poate fi pusă în practică. Am făcut un calcul, dacă am juca zilnic, cu sala plină, tot anul, fără concedii, nu am reuși să strângem banii necesari.

Apoi, văzând că nu e glumă, am jurat să supraviețuim, cu toate piedicile împotriva tuturor măsurilor ostile, luate cu ură de autoritățile comuniste împotriva artiștilor incomozi, contestatari, care strecurau, „șopârle” veninoase în spectacole. Încă o speranță trădată, o sală restaurată, entuziasm artistic, dorința de performanță, proiecte, toate se subordonează acestui cuvânt pentru care vom face curând obsesie „autofinanțarea”.

Gaz contra regizor

Era prin '86 și aveam nevoie de un regizor. Evident unul tânăr, alimentând ideea mea fixă, că numai un astfel de personaj ar putea mișca trupa anchilozată de mizeriile autofinanțării. Îl găsesem pe Ștefan Iordănescu, fiul marelui regizor Cătălina Buzoianu. Este absolvent al clasei regie de la IATC și, evident, repartizat la Casa de Cul-

din anii socialismului.

În curtea familiei Căpălau este mare animație. Bătrânul a implinit 80 de ani și multimea copiilor, astăzi oameni în toată firea, a nepoților și celorlalte rude au sosit să-l sărbătorească. Bătrânul a așezat masa în vechea casă de chirpici, pe care și-o construise de mult, în tinerețe, când satul nu era decât o sărmană așezare. În acea casă a trăit o viață și nu înțelege s-o părăsească nici în rușul capului, spre nedumerirea copiilor care locuiesc în case noi, spațioase, cu toate cele necesare unui trai confortabil.

Oaspeții preferă să încingă petrecerea în curte, departe de ochii lui Căpălau, care le numără fiecare îmbucătură. Nu din zgârcenie, ci pentru că viața grea pe care a dus-o în tinerețe l-a învățat ce este cumpătarea. După cum l-a învățat că familia trebuie să fie unită sub același acoperiș și condusă de mîna lui fermă. În această privință planurile lui nu s-au realizat întotdeauna, pentru că inimile tinerilor nu pot fi strunite și dragostea nu se naște la comandă. Așa s-a întâmplat și cu Vica, o frumoasă fată dintr-un sat vecin, pe care o adusesse în casă pentru feciorul cel mare, dar care l-a îndrăgit pe feciorul cel mic, cu care a fugit la oraș, unde s-au căsătorit și și-au făcut rostul lor.

Acum sunt oameni în toată firea, au la rîndul lor copii. Dar tot n-au încetat să se teamă de Căpălau, care nu a dat uitării rușinea pe care i-au făcut-o cu ani în urmă îndrăgostiții fugari. Singurul căruia nu-i e frică de bunic e băiatul cel mic al Vică, care, prin nevinovăția și farmecul său, reușește să înmoaie inima bătrânului și să aducă împăcare acolo unde vrajba dănuia de multă vreme.

Filmul alternează imaginile trecutului cu cele ale prezentului, mărturie pline de substanță și culoare ale devierii unei familii de țărani, de-a lungul mai multor decenii și mai ales în anii socialismului.

Musafirul

Producție: Casa de filme 4
Scenariul: Ștefan Dincică
Regia: Nicolae Mărgineanu
Deviz estimativ: 3,3 ml lei

Acțiunea se desfășoară în zilele noastre, într-un sat bogat și prosper, de câmpie. Aici se întoarce acasă, după o absență îndelungată, Săche Vizitiu.

Cu patruzeci de ani în urmă, atunci când oamenii se hotărâseră să pornească pe calea cooperativizării agriculturii, el părăsise comuna, plecând la oraș, unde se angajase pe o fabrică.

Lumea pe care o părăsește astăzi este radical diferită de cea pe care o lăsa la plecarea lui. Cooperativa agricolă de producție este puternică, prosperitatea ei reflectându-se în veniturile ridicate ale celor ce muncesc în ea și, mai ales, în obiectivele de interes obșteș realizate, cu care oamenii se mândresc pe bună dreptate: dispensarul cel nou, căminul cultural, centrul comercial.

Președintele CAP-ului este Vasile Răschitor. El fusese primul care s-a înscris în gospodăria colectivă, în care a muncit cu dăruire, energie și competență, bucurându-se astăzi de stima și prețuirea consătenilor săi. Abia revenit în sat, Săche are pretenția ca obște să-l ajute să-și înalțe o casă nouă, pentru care strânse ani de zile banii necesari. Dar, așa cum îi explică Vasile, oamenii au pe moment alte treburi mai urgente: la câmp, la grădină, la fermă, la investiții. Pe fundalul dinamic al campaniei de vară, în care toți sătenii sunt angajați cu răspundere și spirit gospodăresc, insistența lui Săche de a fi ajutat să-și construiască noua locuință face notă discordantă, cu atât mai mult cu cât el nu contribuie cu nimic la efortul de modernizare a satului.

După o serie de întâmplări cotidiene, proaspătul „musafir” va fi ajutat, în cele din urmă, să înceapă construcția locuinței noi. El va înțelege, în final, că rostul oricărui om se împlinește numai între ai săi, acolo unde s-a născut, și că fiecare este dator în viață să contribuie la dezvoltarea armonioasă a colectivității în care trăiește.

Arhivele Naționale, Fond CC al PCR – Secția Propagandă și Agitație, dos. nr. 114/1989

Bun venit ambasadorilor Indiei și Angolei

Nicolae Ceaușescu l-a primit pe Evaristo Domingos Kimba, ambasadorul Republicii Populare Angola. Kimba a înmănat președintelui scrisorile de acreditare în calitate de ambasador extraordinar și plenipotențiar al republicii angoleze. În timpul desfășurării oficialităților, ambasadorul Angolei și Nicolae Ceaușescu au făcut schimb de felicitări, urându-și reciproc prosperitate și bunăstare pentru popoarele lor. În aceeași zi, la Palatul Republicii s-a prezentat și ambasadorul Republicii India, Julio Francis Ribeira, cu aceeași ocazie a prezentat și scrisorile de acreditare. În calitate de ambasador extraordinar și plenipotențiar al Indiei în țara noastră, Ribeira a adresat „calde felicitări” „Tovarășului”, cu prilejul alegerii sale în funcția de secretar general al PCR.

Fonduri pentru pomul de iarnă

Un subiect „de sezon” al ședinței CPEx l-a constituit „propunerea cu privire la organizarea Revelionului 1990 și a Pomului de iarnă”. Nicolae Ceaușescu a decretat: „În vederea organizării serbării «pomului de iarnă» pentru preșcolarii și elevii se aloacă din fondurile asigurate de organizațiile de masă și obștești suma de 273.158.898 lei. De această sumă vor beneficia aproape 4 milioane de copii”. Potrivit aceleiași decizii, elevii și studenții care luau masa la cantină, primeau câte 10 lei de persoană pentru „suplimentarea meniului de Revelion”.

Tractoare exportate mai devreme

Întreprinderea de tractoare și mașini agricole Craiova a finalizat fabricația și a expedit la export primele 50 de tractoare multifuncționale cu încărcător hidraulic de 45 cp, tip „TTH-445” din contractele anului 1989. „Oamenii muncii” craioveni aveau și de ce să fie mândri deoarece, potrivit Agerpres, „succesul se datorează realizării prioritare, în mod ritmic și la înalți parametri de calitate ai producției solicitate de către partenerii de peste hotare, creșterii mai accentuate a productivității muncii prin înfăptuirea integrală a măsurilor de perfecționare a organizării și de modernizare a producției”. Cu aceste tractoare, întreprinderea a depășit cu 56 de milioane lei planul de export stabilit la începutul anului.

Adela Cristina TEODORESCU

ROMÂNII DE PESTE PRUT

CU GLASNOST ȘI PERESTROIKA, „GORBACIOV A DESCHIS CUTIA PANDOREI”

(Urmare din pag. 1)

A fost director-adjunct al corpurilor administrative ale Comitetului Central al PC din RSSM și șef al Comitetului juridic permanent al RSSM. Mai puțin volubil când este vorba despre cariera sa, Vladimir Turcan își dezleagă limba când își amintește despre anul 1989. „An foarte interesant, în sensul acela că era o perioadă foarte complicată, foarte încordată în RSSM, perioadă când era culmea tuturor evenimentelor ce țineau de problema reformării și modificărilor social-politice, în primul rând. 1989 era încă perioada când toate aceste evenimente s-au pornit. Începând de la anumite mitinguri, întruniri. Eu, în perioada aceea, am activat în prezidiul Sovietului Suprem al RSSM. Eram șeful serviciului juridic al acestui organ. Serviciul acesta se afla în componența aparatului Sovietului Suprem, așa cum și astăzi asigură activitatea normală a organului legislativ, începând de la momentul elaborării, iscăririi actelor legislative, expertizarea lor și prezentarea avizelor în cadrul ședințelor, în plen. Având în vedere că în perioada aceasta Sovietul nu era în baza permanentă, deputații se adunau numai la sesiune și evident că anume aparatul SS era acel organ care se ocupa cu toate problemele. În perioada aceea s-a dat o lege foarte importantă care a fost temelia mai multor transformări.”

Legea limbii, începutul conflictului intransigent

Despre Legea oficializării statutului limbii moldovenești în RSSM, adoptată în august 1989, Vladimir Turcan era o altă vizuare. „Implementarea agresivă a provocat așa un fenomen cum este astăzi Transnistria. La etapa respectivă, implementarea forțată, prea agresivă, a fost utilizată ca argument din partea stângă a Nistrului pentru ca să fie pornite toate acțiunile în sensul creării acestei structuri care este administrația Transnistriei. Opinia mea fermă este că anume însăși procedura a fost greșită. Țin foarte bine minte. Ședințele aveau loc în clădirea unde este acum președinția. Atmosfera era foarte tensionată și în zilele dinaintea ședinței. Aveau loc mitinguri numeroase în Piața Biruinței. Toate împrejurul problemei limbii. Însăși clădirea aceasta era blocată de o mulțime de oameni care a fost adunată de Frontul Popular. Într-adevăr era o situație foarte complicată, deoarece această lege obliga pe toți cei care doreau să ocupe funcții în organele statale, dar chiar și pe meseriași, medici, învățători, îi obliga, într-un termen foarte scurt, să treacă la altă limbă decât cea utilizată masiv până atunci, anume limba rusă. Și în aceste condiții, eu am considerat că nu omul este vinovat că nu cunoaște limba statului, din cauză că pur și simplu nu au fost create condițiile, începând de la grădinițe de

În 1989, Vladimir Turcan era șeful Comisiei juridice a Prezidiului Sovietului Suprem al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești. El este de părere că secesiunea Transnistriei a fost provocată de cererile basarabienilor de oficializare a limbii române. FOTO: Florin MIHAI

copii, școli, instituții de învățământ superioare. Noi cunoaștem foarte bine că neutritizarea limbii duce la aceea că rămâne numai memoria pasivă. Dar, activ, limba moare, dacă nu este utilizată. Legea aceasta a fost dată sub presiunea celor care s-au adunat. Presiunea asta psihologică, uneori chiar și fizică, a fost dată în niște termeni care în mod vădit nu erau reali. Chiar unul din argumentele mele era atunci acesta: în fizică este o lege – orice acțiune provoacă reacțiune și contrapresiuni. Și evident că cetățenii din partea stângă a Nistrului, unde limba rusă era mult mai răspândită, eu însumi sunt din partea aceea, din raionul Slobozia, nu au fost multumiți. Mie mama mi-a predat limba moldovenească. Problema asta a provocat reacția populației de acolo. Toate mitingurile acestea nu se țineau sub egida «Ne întoarceți limba maternă!», ci sub egida unirii cu românii. Și evident că aici apărea altă problemă. Introducerea grafiei latine a fost un moment destul de stresant, în primul rând pentru bătrâni. Trecea la alfabetul practic, într-o noapte, lumea pierdea posibilitatea să mai citească niște ziare. Atunci era o atmosferă foarte tensionată, foarte fierbinte.”

Chinezii sunt bravo

Întreb pe interlocutor despre reformele lui Gorbaciov. „Cum le percepe acum comunistul Vladimir Turcan?” „S-au întâmplat și lucruri negative, care au influențat asupra sortii mai multor oameni, poate chiar și o generație dezamăgită, crede actualul deputat în Parlamentul Republicii Moldova. Evident că au fost niște modificări necesare. Totul era într-asa un mod închis, dar mai mult nu a putut să se dezvolte. S-au simțit unele momente de regres în dezvoltarea societății și în acest context eu așa aprecia pozitiv însăși ideea acestei perioade și sloganele acelea, care au fost atunci promovate. Modalitatea de implementare a acestor sloga-

nurile în realitatea noastră nu era bine gândit. În societate au existat unele persoane care au utilizat această democrație în folosul lor, această libertate în folosul iarași al lor. Dar nu este secret mare că s-au pornit niște lucruri foarte periculoase: fenomenul de criminalitate organizată, corupția, problema acaparării unor bunuri fără nici un temei absolut, poate de unde au și apărut așa-numiții oligarhi. Parcă în mod brusc, peste noapte, noi ne-am trezit într-o societate la prima etapă a dezvoltării capitalismului, când erau aplicate legile nu democrației și ale unei societăți normale, ci care sunt caracteristice pentru viața animalelor. Când societatea trece de la o perioadă de totalitarism la democrație, deodată trebuie după aceea, cele politice. Sau în cel mai rău caz, concomitent. Noi am început de la reforme politice. Atunci s-a primit ceea ce s-a primit în toată Uniunea Sovietică. Chinezii sunt mai raționali. Au pornit de la reforme economice și acum trag la reforme politice, inclusiv la introducerea elementelor democratice. Chinezii sunt bravo. Ceea ce nu a fost la noi. La noi a fost mai mult haotic, spontan, deci în baza emoțiilor, toată perioada aceasta de Perestroika și Glasnost. Gorbaciov nu a vizitat niciodată Republica Moldova. Cutia aceea a Pandorei pe care a deschis-o nu i-a mai permis să mai facă și această vizită.”

Reformele petrecute și în Moldova independentă i-au prins pregătit pentru democrație pe Vladimir Turcan. A devenit, între timp, forțat de scurta interzicere a Partidului Comunist peste Prut, după cum ne spune, un om de afaceri. Unul prosper, devreme ce la fiecare 10 minute telefonul mobil de ultimă generație ne întrerupe discuția, iar Vladimir Turcan vorbește fie în limba lui Goethe, fie în limba lui Pușkin. Să fi abandonat între timp „visul de aur al omenirii”, societatea comunistă a egalilor?

Florin MIHAI

Asalt asupra Ambasadei României din Budapesta

(Urmare din pag. 1)

Importanta reuniune din sistemul Conferinței pentru Securitate și Cooperare Europeană a fost exploatată excelent de către gazde, pentru a consacra alura reformatoare a regimului încă socialist din Ungaria, dar ea se încheie fără adoptarea „Documentului Final” dorit foarte mult de către diplomația ungară, eșecul datorându-se opoziției delegației române, care a avut de înfruntat pe parcursul forumului numeroase critici în legătură cu situația drepturilor omului și tratamentul aplicat minorităților în România. Budapesta a contabilizat, totuși, destule succese la reuniune, între care cel mai notabil: punerea pe masa fiecărei delegații a monumentului tratat „Istoria Transilvaniei”, a cărui apariție a „coincis”, desigur, cu reuniunea CSCE din capitala ungară. Blamată zgomotos la București, lucrarea în trei volume, tradusă în limbile engleză, germană și franceză, ce reia toate tezele denigratoare cu privire la românii și la istoria României, vehiculate, unele de mai bine de un secol, de istoriografia ungară, și-a început, o dată cu reuniunea CSCE de la Budapesta, drumul spre marile instituții academice și biblioteci ale lumii, ecurile criticilor românești, prost regizate de Ceaușescu, neproducând efectul dorit... Îmi străie vii în amintire scenele de final ale conferinței, când, potrivit regulilor CSCE, ceasul acesteia fusese oprit simbolic înainte de miezul nopții, pentru a se încerca realizarea consensului necesar adoptării „Documentului” și când delegația ungară, din care făcea parte și viitorul ministru de externe și premier, Gyula Horn, la acea oră secretar de stat la MAE, tăbărăse literalmente pe delegația română pentru a-i smulge acordul. Cu o singură excepție, cea a șefului delegației, ministrul culturii Bela Kepocz, sub a cărui coordonare se redactase „Istoria Transilvaniei”. Bătrânul academician, originar din Aiud, excelent vorbitor al limbii române și bun cunoscător al istoriei noastre comune, se plimba senin și zâmbitor prin sală. Istoricul își făcuse cu prisosință datoria...

20.000 de români, refugiați în Ungaria

Încercările lui Ceaușescu de a-i calma pe unguri, prin trimiterea la Budapesta a secretarilor PCR Emil Bobu și Ion Stoian (mai 1987), ca și întâlnirea acestuia cu conducătorul partidului ungar, Karoly Grosz (Arad, august 1988), nu au adus nimic nou, doar au grăbit debarcarea lui Grosz de la șefa Partidului Muncitoresc Socialist Ungar, acuzat că s-ar fi lăsat antrenat în jocul liderului român. Finele anului 1988 va fi marcat, de altfel, de o escaladare fără precedent a divergențelor dintre cele două țări socialiste, „frățești”, și pe palierul relațiilor diplomatice, ajungându-se la expulzarea reciprocă a unor diplomați cu grad înalt și la închiderea, la solicitarea părții române, a Consulatului General al Ungariei din Cluj-Napoca. (Consulatul General al RSR din Debrecen fusese închis unilateral de către noi, cu ceva vreme în urmă.) Anul 1989 abundă în evenimente care pun cu acuitate în evidență starea din ce în ce mai precară a raporturilor româno-ungare, Budapesta contribuind din plin la izolarea României pe plan internațional.

„Amenințările curgeau lanț”

Începând cu anul 1987, ostilitatea față de cetățenii români era deja fățișă, ma-

nifestându-se nu doar vizavi de ambasadă, confruntată cu demonstrații, unele de magnitudine unor marșuri cu zeci de mii de participanți (27 iunie 1988), ci și față de turiștii români aflați în trecere prin Ungaria, molestați de poliție, înjurați de trecători, admonestați cu antipatie în magazine. Autoturismele misiunii noastre, ușor de identificat (Dacia negre cu plăcuțe de imatriculare având inițialele DT – corp diplomatic, în limba maghiară), erau frecvent zgărite cu inscripții iredentiste, telefoanele cu conținut obscen și amenințări curgeau lanț la ambasadă, ziua și noaptea. Ofensiva anticeaușistă, pe care era grefată cu măiestrie propaganda antiromânească, era întretinută de mass-media, ziarele și revistele (nu doar cele de istoriografie) abundau în materiale cu pretenții științifice (cazul serialului publicistului Gyorgy Szaraz „Despre istoria Transilvaniei în prezent”, găzduit, înainte de publicarea în volum – în 1988, de cotidianul PMSU, Nepszabadsag), dar și în vești catastrofice despre demolarea satelor ungaro-ști din Ardeal, deznationalizarea maghiarilor etc.

Numărul cetățenilor români care trec ilegal frontiera cu Ungaria, ca și cel al turiștilor care refuză să revină în țară este în creștere vertiginosă, ajungând la 20.000. La Budapesta ia ființă gruparea „România Liberă”. Declarația făcută de Ceaușescu, în aprilie, la o plenară a partidului, că RSR dispune de capacitatea de a fabrica arma nucleară stărnește reacții negative în presa din țara vecină, iar la MAE ungar suntem întrebați împotriva cui am putea-o folosi.

Vizita lui Bush la Budapesta

Când, la 16 iunie, cu ocazia participării la ceremonia reînălțării lui Imre Nagy, delegații exilului românesc și cei ai grupării „România Liberă” senează, împreună cu Forumul Democrat Maghiar (care va constitui, în 1990, guvernul ungar), Declarația comună privind viitorul eliberat de comunism al celor două țări, liderul de la București reacționează dur, acuzând Ungaria de capitulare în fața NATO. În ședința specială a CPEx din 17 iunie, el etichetează mitingul de dolii ca fiind antisocialist și revizionist, iar pe participanții români drept elemente legionare... La 11 iulie, sosește la Budapesta, pentru o vizită de două zile, președintele SUA, George Bush.

Acesta este întâmpinat cu toate onorurile cuvenite de către liderii unguri, de reprezentanții noilor forțe politice, de membrii corpului diplomatic. În mulțimea entuziastă de cetățeni ai capitalei ungare se remarcă un grup numeros ce arborează, alături de stindardul național roșu-alb-verde, lozinci de mari dimensiuni, în care se atrage atenția înaltului oaspete american asupra pericolului în care se afla Transilvania și maghiarimea de acolo, nefericirea făcută Ungariei prin Tratatul de la Trianon. În semn de protest, ambasadorul României și atașatul militar român părăsesc locul ceremoniei din Piața Parlamentului, nu înainte de a a-și explica gestul în fața gazdelor ungare și a diplomaților Statelor Unite. Entuziasmat de primire, președintele Bush urse discursul pregătit și se adresează liber celor prezenți. Sloganele referitoare la Transilvania rămân însă fără replica americană sperată...

George ALBUT

Relațiile militare româno-chineze

(Urmare din pag. 1)

Patru luni mai târziu, în ședința Comitetului Central al PCR din 16 decembrie 1970, Nicolae Ceaușescu a menționat despre două credite chinezești în valoare totală de 200 de milioane de dolari, primite de România începând din anul 1970, fără perceperea vreunei dobânzi. În același an, instituțiile financiare internaționale au solicitat autorităților de la București să achite dobânzi între 7% și 10% din valoarea sumelor primite sub formă de credit.

Primul credit chinezesc menționat de Nicolae Ceaușescu a fost acordat în valută (100 de milioane de dolari) și trebuia stins treptat, în perioada 1977-1979. Cel de-al doilea a fost utilizat pentru achiziționarea din China a unor utilaje complexe necesare atât economiei naționale, cât și industriei de apărare. Acestea se livrau la solicitarea părții române în cinci ani (1971-1975 și urmau să fie achitate începând din anul 1981).

În alte documente, întocmite la începutul anului 1971, s-a precizat faptul că, s-au protocolat a se importa din RP Chineză: fabrică de tunuri, instalație tehnologică pentru fabricația cartuşelor de infanterie cal. 7,62 mm și muniții pentru mitralierele cal. 12,7 mm și 14,5 mm; linii tehnologice pentru fabricarea loviturilor de artilerie calibre 23 și 30 mm; fabrică de capse detonante și miniere pe bază de azotură de plumb.

Utilajele pentru fabricarea de tehnică militară și muniții au fost prevăzute în acordurile de creditare încheiate între România și China. O parte dintre acestea au ajuns la Reșița, unde au fost realizate piese de artilerie pentru armata română și pentru alte state: tunul antitanc cal. 100 mm, obuzierul cal. 152 mm (model 1981), tunul cal. 130 mm (model 1982), tunul de munte cal. 76 mm.

Până în luna decembrie 1975, autoritățile de la București au obținut din China documentații de licență pentru mai multe produse speciale, cum ar fi: tun obuzier cal. 152 mm; tun cal. 130 mm, tractat; lovituri cu proiectil exploziv pentru tun obuzier cal. 152 mm și tunul cal. 130 mm; cartuș 12,7 mm cu glont perforant trasor și glont incendiar trasor; grenadă reactivă submarină GR-1200; acumulatori cadmiu-nichel.

În luna mai 1976, prim-ministrul Manea

Mănescu a trimis o scrisoare omologului său din RP Chineză, Hua Kuo-fen, în care solicita să se livreze României, „unele linii tehnologice, utilaje și documentații tehnice necesare producerii de tehnică militară”, cum ar fi: un distrugător, documentație tehnică pentru un motor turboreactor (pentru fabricarea unui avion supersonic românesc); șase submarine mijlocii; documentații de construcție pentru un distrugător și pentru tancul T-55, precum și „una presă de 2.000 tone forță, cu masă mobilă, similară cu cea existentă la Uzina de tancuri din Bao-Tao”.

Răspunsul-ofertă al autorităților de la Beijing a sosit la începutul anului 1977, sub forma unei liste în care erau enumerate, printre altele: două avioane cu dublă comandă HONG-5; utilaje și documentație tehnică necesare pentru fabricarea de bombe incendiare și fumigene ale aruncătorului cal. 82 mm; utilaje și documentație pentru lovitura de artilerie cal. 122 mm; linii de fabricație pentru teava pistolului mitralieră cal. 7,62 mm și pentru teava mitralierei cal. 7,62 mm.

În același timp, autoritățile chineze au propus să fie menținută modalitatea de livrare gratuită a tehnicii de luptă și a documentației pe care le ofereau României.

Cu prilejul vizitării unei expoziții de tehnică militară organizată în România, la 15 octombrie 1976, Nicolae Ceaușescu a hotărât ca Ion Pătan și Ioan Avram să înceapă negocierile cu companiile de specialitate din Marea Britanie și China, în scopul obținerii licenței unui motor cu care să fie echipat primul avion supersonic fabricat în România. Este posibil ca în momentul respectiv liderul suprem al PCR să fi renunțat la intenția sa declarată la Moscova în decembrie 1967, de obținere din URSS a licenței de fabricare a motorului avionului de vânătoare-interceptare MIG-21.

În cursul vizitării unei alte expoziții de tehnică militară (27 mai 1977), Nicolae Ceaușescu a decis ca „Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini să ia măsuri ca până în 1985 să asimileze în fabricația avionului supersonic echipat cu motor (Rolls-Royce-n.r.) Spey sau alt tip de motor”.

Patru luni mai târziu, generalul-colonel Vasile Ionel a fost informat de reprezentanții chinezi de faptul că „vor asigura părți

române, în mod gratuit, trei tunuri calibrul 130 mm pentru verificarea prin trageri a munițiilor ce se vor fabrica în România”.

Conturile secrete ale României

În aceeași perioadă, autoritățile de la București utilizau conturi secrete pentru achiziționarea de produse speciale din Occident. Acestea se aflau sub un embargo extrem de sever impus de SUA și aliații săi din NATO, dar uneori puteau fi procurate în mod ilegal de spionii români.

Documentul pe care îl edităm în continuare a fost întocmit la 8 decembrie 1976 de Ioan Avram, ministrul Industriei Construcțiilor de Mașini. În aceeași zi, acesta a fost semnat de doi viceprim-miniștri, dintre care unul, Ion Pătan, era și ministrul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale.

O zi mai târziu, generalul de Securitate Nicolae Doicaru a primit al treilea exemplar al adresei emise de Cancelaria CC al PCR, prin care se comunica faptul că Nicolae Ceaușescu a fost de acord cu achitarea sumei de 200.000 de dolari.

Din păcate, acesta este unica dovadă pe care am descoperit-o până în prezent în fosta arhivă a Comitetului Central al PCR, care atestă faptul că Nicolae Ceaușescu aproba utilizarea unor fonduri din conturile secrete ale României pentru achiziționarea de „furnituri speciale”.

(Rezoluție) Da. ss. Nicolae Ceaușescu Strict secret Exemplar unic NOTĂ

Pentru procurarea unor furnituri speciale ce nu se pot obține sub nici o formă pe căi normale (furniturile respective fiind supuse unui strict embargo), rugăm aprobați ca din ct. TN 73 să se pună la dispoziția Ministerului de Interne suma de 200.000 dolari SUA, plata urmând a fi făcută cash proporțional cu recepționarea ce se va face în țară.

Cea mai mare parte din furnitura respectivă se află deja în țară. Specialiștii în materie atestă că furnitura răspunde întru totul cerințele formulate de beneficiari.

Dr. Petre OPRIS

ECONOMISEȘTI ȘI CITEȘTI!

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI
O colecție de literatură românească

În fiecare miercuri, numai cu **JURNALUL NAȚIONAL** CEL MAI CITT ZIAR DE CALITATE **10,9 LEI**

www.jurnalul.ro

Cartile se distribuie la chioșcuri sau cu abonamentul Jurnalul PLUS și Jurnalul cu Carte.

DIN ARHIVA MINISTERULUI DE EXTERNE

Presă de la Chișinău a început să se intereseze de soarta românilor din RSS Ucraineană

Comunicarea Ambasadei Române la Moscova... Către Ministerul Afacerilor Externe... Tovarășul Constantin Oancea, adjunct al ministrului, Dr I,

În RSS Moldovenească se constată un interes crescând față de soarta populației de origine românească din fostele județe din sudul și nordul Basarabiei...

orică fel de memorie: istorică, națională, lingvistică etc. Trebuie să constatăm cu tristețe că foarte multe eforturi ale conducătorilor din regiunea Odessa... Moldovenii de acolo nu și cunosc istoria neamului...

tutindeni vorbindu-se limba rusă. La cetatea Albă (denumit Belgorod), locuitorii nu știu cine a construit cetatea... Document din volumul: 1989 - Principiul dominiului...

După manifestațiile naționale din vară, basarabienii au început să se intereseze de soarta românilor din granițele Ucrainei Sovietice

DIN ARHIVELE SECURITĂȚII

Dumitru Iuga a fost percheziționat și reținut

Notă În conformitate cu aprobarea conducerii Departamentului Securității Statului, la 12.12.1989 s-a efectuat o percheziție la domiciliul lui Iuga Dumitru din București...

de la ora 5:30 la ora 13:40 Activitatea obiectivului La ora 9:55 la domiciliul lui „Iorgu” a venit soția acestuia însoțită de patru indivizi cunoscuți de serviciul informativ-operativ...

intrebă pe aceasta ce s-a întâmplat. A - Ei, măi Leti, ce să fie... Ce-a fost și acum șase ani. L - Ești nebună!

făcut nimic! Asta este, ce vrei! L - Doamne ferește, aștia s-au pus pe capul nostru, mă? Ce dracu am făcut? C - Lasă-mă că zic ceva acum.

C - Bine, pa! L - Pa! Ora 22.14 chemat. Nuți este sunată de Leti care o întreabă dacă tot singură este.

Strict Secret Exemplar unic Ministerul de Interne Departamentul Securității Statului

Ștampilă: U.M. 0689/51 1eșire data 12.12.1989 post 2225 12.12.1989

Notă: se va exploata în cadrul cercetării. Urmăreați în cercetate soția și Leti. (Semnătură indescifrabilă).

C - Astea-s metodele folosite, ce vrei?! L - Da' ce-am făcut? Pe aștia care fură, omoară nici nu-i bagă în seamă...

B. N-a făcut nimic și totuși... N. Și totuși l-au luat și nu-l mai văd. B. Totuși trebuia să-ți spună ceva!

ROMÂNIA ÎN PRESA INTERNAȚIONALĂ

Neliniște în Est: se expulzează jurnaliști

The New York Times transmite la 12 decembrie 1989 știrea potrivit căreia trei jurnaliști maghiari ar fi fost expulzați din România...

SALUTĂRI DIN... CÂMPULUNG-MUSCEL!

Ilustrație difuzată de Poșta Română

Nicolae Ceaușescu, campionul absolut la vânătoare

Toți vânătorii doresc să participe la cât mai multe partide de vânătoare și să impună cele mai frumoase exemple prin mărime și aspect. Dar nu toți au astfel de posibilități...

opt-zece într-o înțelegere tacită cu responsabilii de la vânătoare, l-a determinat pe Nicolae Ceaușescu să emită în 1974 un decret prin care nu s-a mai dat dreptul străinilor de a mai vâna pe teritoriul României...